

2.12.2016

Suomen Punainen Risti  
**Osastot voivat tukea paperittomia monin tavoin**

Suomeen on syntymässä uusi haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten ryhmä. He ovat niin sanottuja paperittomia.

Ihmisestä tulee paperiton esimerkiksi silloin, kun hän on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen, eikä hän enää saa vastaanottopalveluita. Osa kielteisen päätöksen saaneista henkilöistä, joita ei voida palauttaa kotimaahansa vastoin heidän tahtoaan, jää Suomeen. He jäävät usein turvaverkkojen ulkopuolelle.

Vastaanottopalveluiden lakkaamisen jälkeen vastuu Punaisen Ristin auttamisketjussa siirtyy ensisijaisesti piireille, mutta myös Punaisen Ristin osastot voivat tukea paperittomia monin tavoin. Osastot voivat tarjota tukea ja turvallisia tapaamispaikkoja, joissa voi levähtää. Monet toimintamuotomme ovat sellaisenaan käyttökelpoisia, kuten kielikerhot, lasten puuhakerhot, harrastekerhot ja muu yhteinen tekeminen. Osasto voi mahdollisuuksiensa mukaan järjestää ruokajakelua tai antaa muuta materiaalista apua.

Paperittomien auttamista ohjaa ydinajatusemme, eli Punainen Risti auttaa haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä kaikkialla maailmalla. Toiminnan määrittelee avun tarve, ei autettavan asema tai status.

Lisätietoja ja toimintavinkkejä saat oman piirisi yhteyshenkilöltä.

**Paperittomat ovat haavoittuvassa asemassa:**

- Heillä ei ole oleskeluoikeutta (eikä esimerkiksi henkilötunnusta).
- Pääsy palveluihin on hyvin rajoittunutta ja vaihtelee eri puolilla Suomea. Paperittomien on vaikea saada esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluja. He ovat oikeutettuja toimeentulotukeen mutta eivät välttämättä osaa hakea sitä tai kaupunkien tulkinnat tuen myöntämisestä vaihtelevat.
- Paperittomilla ei ole laillisia keinoja työskennellä, opiskella, asua ja hoitaa asioitaan. Lapsilla on kuitenkin oikeus käydä koulua.
- Paperittomilla ei useimmiten ole kielitaitoa, verkostoja tai suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta (toisin kuin suomalaisilla asunnottomilla).
- Paperittomilla on suuri riski joutua seksuaalisen tai muun hyväksikäytön ja riiston kohteeksi.

**Paperittomien auttaminen ja tavoittaminen on haasteellista:**

- He elävät turvaverkkojen ulkopuolella.

## **PAPERITTOMAT**

2.12.2016

- He eivät tiedä tai osaa hakeutua palveluihin.
- Asemansa takia he eivät välttämättä luota viranomaisiin tai palvelujen tarjoajiin.
- He elävät ”maan alla” eivätkä pidä ääntä itsestään.

### **Keinoja tavoittaa paperittomia:**

- Yhteistyö vastaanottoyksiköiden kanssa on tärkeää. Vastaanottokeskukset tietävät henkilöt, joiden vastaanottopalvelut päättyvät. Henkilökunta kertoo alueella olevista palveluista ja toiminnasta ennen kuin henkilö poistuu vastaanottokeskuksesta.
- Puskaradio voi toimia tiedon välityksessä. Ihmiset kertovat toiminnasta toisilleen.
- Maahanmuuttajayhteisöt ja heidän järjestönsä voivat viedä viestiä eri kielillä.
- Paperittomat-verkoston kautta voi tiedottaa toiminnasta.
- Tietoa voi levittää eri kielillä esim. kauppakeskusten ja kauppojen ilmoitustauluilla.
- Kaikissa Punaisen Ristin toimipisteissä tulee olla tietoa paikkakunnan tai alueen palveluista paperittomille.
- Seurakunnat järjestävät useilla paikkakunnilla hätämajoitustiloja. Punainen Risti voi olla yhteistyökumppani ja tarjota tiloihin esimerkiksi majoitustarvikkeita (petivaatteet, peitot, tyynt, makuualustat) tai asiakkaille annettavilla hygieniapakkauksia. Piiri tilaa materiaalit logistiikkakeskuksesta. Kustannukset katetaan katastrofirahastosta.

### **Mitä osasto voi tehdä?**

- Kutsua vapaaehtoisia toimimaan paperittomien kanssa.
- Tarjota tukea, esim. turvallisia tapaamispaikkoja, joissa ihmiset voivat viettää aikaa keskenään.
- Järjestää kieliryhmiä ja muunlaisin perustein koottuja ryhmiä arjen hyödyksi ja iloksi.
- Järjestää urheilu- ja leikkimahdollisuuksia lapsille.
- Kutsua kahville osaston tai jonkun muun toimijan tiloihin.
- Järjestää mahdollisuuksia levähtää sisätiloissa.
- Kertoa oman paikkakunnan tai alueen mahdollisista palveluista, kuten asumiseen liittyvistä palveluista, hätämajoituksesta, ruoka-avusta, vaateavusta jne.
- Tehdä aloitteita palveluiden käynnistämiseksi, jos niitä ei ole -> yhteistyö ja verkostot esimerkiksi seurakuntien ja muiden tahojen kanssa.
- Puhua paperittomien puolesta ja siten lisätä myötätuntoa, tietoa ja auttamishalua. Viedä Punaisen Ristin viestiä eteenpäin paperittomien auttamisesta.
- Esimerkkejä osastojen toimintamuodoista:
  - Kerran viikossa avoimet ovet, kahvia ja voileipiä. Kävijöille keskusteluapua ja arkisia kontakteja sekä mahdollisuus levähtää. Vaateapua ja ruokakasseja tai hygieniapakkauksia mahdollisuuksien mukaan.

## **PAPERITTOMAT**

2.12.2016

- Hätämajoitusta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Järjestöjen ja seurakunnan kanssa sovitaan ”vastuuvuorot”. Toiminta on jatkuvaa tai tilapäistä ja sitä järjestetään sillä aikaa, kun kunnan viranomaiset tai muut toimijat etsivät pysyvämpiä ratkaisuja.
- Akuutin hätämajoitusvalmiuden ylläpito osana osaston ja/tai alueen valmiussuunnitelmaa.
- Valmius myös päivätoimintaan: mahdollisuus peseytyä, pestä pyykkiä, päästä nettiin.
- Tarjotaan ruoka- tai eväsjakelua (huom. usein paperittomilla ei ole keittomahdollisuutta).
- Osasto voi ideoida ruokaan liittyvää uutta toimintaa. Oulun osasto esimerkiksi perusti hävikkiruokaa tarjoavan ravintolan, jossa voi ruokailla maksutta.
- Koulutetut henkisen tuen vapaaehtoiset voivat tarjota henkistä tukea.
- Neuvonta- ja ohjaus: Kootaan ohjeet ja osoitteet paikoista, joissa voi saada apua ja tukea → edellyttää paikkakunnan palveluiden ja verkostojen selvittämistä.
- Materiaaliapu tilataan ensi sijassa logistiikkakeskuksesta, piiri tekee tilaukset keskitetysti.

### **Mitä vapaaehtoinen voi tehdä?**

- Tarjota tukea ja järjestää tapaamispaikkoja, joihin paperittomat uskaltavat tulla. Läsnäolo on tärkeää, se ei vaadi erityisiä taitoja.
- Järjestää kieliryhmiä ja muunlaisin perustein koottuja ryhmiä arjen hyödyksi ja iloksi.
- Järjestää urheilu- ja leikkimahdollisuuksia lapsille.
- Keittää kahvia/teetä ja tehdä välipaloja paperittomille osaston tai muun toimijan tiloissa.
- Osallistua materiaaliavun jakamiseen.
- Kertoa oman paikkakunnan tai alueen mahdollisista palveluista, kuten asumiseen liittyvistä palveluista, hätämajoituksesta, ruoka-avusta, vaateavusta jne.
- Tehdä aloitteita palveluiden käynnistämiseksi, jos niitä ei ole → yhteistyö ja verkostot esim. seurakuntien ja muiden tahojen kanssa.
- Puhua paperittomien puolesta ja siten lisätä myötätuntoa, tietoa ja auttamishalua. Viedä Punaisen Ristin viestiä eteenpäin paperittomien auttamisesta.